

Borsódmegyében lakó szaktársaink az erdészeti irodalomnak csekély fáradsággal igen nagy szolgálatot tennének, ha a nép által használt idevágó, s mindennap hallott kifejezéseket feljegyeznék, s ezen lap hasábjain közölnék. Ezt, az illetők ügybuzgalmát ismerve, bizton reméljük is.

* * *

Bajusz = a ledöntött törzs alsó végéről levágott, s az erdőn visszahagyott oly darab, mely nem hasitható, s általában fel nem dolgozható.

Gám = rözse.

Rigy = a földön heverő elszáradt apróbb ág-, galyfa.

Paczka = donga, azon állapotban, mint azt az erdőn előkészítik.

Kovács Géza.

Lapszemle.

(R. A.) **A műszaki célokra szükséges szárazfa** előállítására alkalmazásban álló szárítási rendszerek közül a hozzájuk kötött kiválmaknak eddigelé egy sem felelvén meg, megfelelő módszer elérése végett a kísérletek hosszú sora tétetett meg.

Az e szakbeli kísérletek legujabb eredménye a Fuller-féle módszer, mely a száraz levegő elméletén alapul. Ezen szárítási módszert a „Mittheilungen des technischen Gewerbemuseums“ f. é. január havi füzete következőleg írja le:

Ha a természet működését és a Fuller-féle eljárást tekintjük, első pillanatra meg kell győződünk arról, hogy ez utóbbi a legkedvezőbb feltételek és a nedvesség és időváltozás háborgató befolyásának mellözése mellett a természet működését pontosan követi. Amint ugyanis az utóbbinál a fa a szabad levegőnek kitéve a nap és szél szárító erejének segítségét veszi igénybe, ép olyan természetes az eljárás ezen új módszernél is, azzal a különbséggel, hogy itt a műfolyamat gyorsabb, mint a természetes uton történő száradásnál, mert az elpárolgás és sűrűsödés hamarabb hajtatik végre.

A készülék szerkezete különben ez:

Egy bármiféle fűtő készülékkel ellátott és ezzel 50° R-ra hevithető zárt helyiségen felül csak egy a szárító kamarán kívül álló ventilátor vagy szivattyukészülék (exhaustor) szükséges, melynek segítségével

ép úgy mint a természetben, állandó légáramlat tartandó föl. E módon a nedvességgel telített meleg levegő a fából és a zárt térből felülről elvezetve a ventilátoron keresztül elpárologván, egy légsűrítőnek hideg falával hozatik érintkezésbe, mi által vitzartalmától megszabadul és lehül.

A sűrítőn történt átvezetés után az ismételten kiszáritott levegő ujjlag az aszalótérbe lép, ahol a fűtőkészülék által ismét felmelegítve a felhalmozott fa nedvességét magába véve, folytonos és állandó áramlatban marad mindaddig, míg a könnyű ellenőrzés által meg nem állapittatik, hogy a szárítás műfolyamata be van fejezve.

Az ellenőrzést „könnyű“ jelzővel azért láttuk el, mert ez az eddigi rendszereknél egyáltalában nem volt oly könnyen kezelhető, mint a Fuller-félenél. Ennél t. i. a condensator szerepel ellenörkép, és pedig a szárításnak minden fokát pontosan jelezve.

E végből nem is szükséges a szárítókamara belsejébe tekinteni, mert a sűrítőn alkalmazott vízcső a száradás folyamatának minden egyes fokozatát elétünteti. Ugyanis a szárítás kezdetén ezen csőből a víz meglehetősen gyorsan szokott kifelé folyni, de később mindinkább lassabban, míg végre cseppenként, és utoljára teljesen megszűnik. Ezen újításnak fontossága szembeszökő, mert a szárítás magas hőfok alkalmazása nélkül oly egyenletesen, alaposan és gyorsan történik, hogy a teljesen nedves fa is néhány nap alatt kiszárad, anélkül, hogy megvetemednék vagy összeropedoznék. Megjegyzendő egyébiránt az is, hogy a szivattyukészülék (exhaustor) működéséhez jelentéktelen erő kívántatik, a mi különben is minden nagyobb gyártelepen könnyen nélkülözhető.

Ugyanezen lap említett füzetében a fűrészgépeknél 1881-ben előfordult sérülésekről van egy kimutatás, a melyet a müncheni fakereskedők egylete 344 németországi fűrészgép statisztikai adataiból állított össze. Ezen kimutatás szerint a jelzett mennyiségű és 10.275 lóerővel működő fűrészgépnél az összesen 6625-öt kitevő különféle munkások közül 180, vagyis $2,717\%$ sérült meg. Ezek közül a sérülés folytán 7 meghalt, súlyosan megsebesült 69, kisebb sérülést pedig 104 kapott. A 173 sérült közül csupán 18 volt 90 napnál hosszabb ideig munkaképtelen, ellenben 155 már ezen időtartam előtt munkába állhatott.

Ezen nagyszámu sérültekkel szemben megemlítetik, hogy a fűrészmalmi üzlet nem valami különösen veszélyes, és hogy az elősorolt szerencsétlenségek a legnagyobb részben el lettek volna kerülhetők, ha különösebben a körfűrészek az újabb szerkezetű védőkészülékekkel el lettek volna látva; mert tény az, hogy a könnyű sérüléseknek leg-többje ezeknél fordul elő.

(D.) A „The Journal of Forestry“ januáriusi számában amerikai lapok után a *Juglans nigra*-t, melyet azok több ízben dicsértek és ajánlottak, ajánlja nagyban való tenyésztésre, mint jövedelmező

fafajt kitünő minősége s magas ára miatt. Legjobban lehet tenyészteni és nevelni egyenesen magból átültetés nélkül. Az átültetésnél ugyanis sok megy veszendőbe a legjobb mivelés mellett is, továbbá ezek sokkal lassabban is nőnek mint amazok. Diókat nagyon könnyen lehet ősszel Amerikából importálni; ezek megérkezésük után mindjárt elvetendők, mert tavaszig rendesen elveszítik csiraképességüket. (A diók hazai parkokból is beszerezhetők s valószínűen jó eredményel vethetők. Ref.)

Ugyanezen szám közli a Dél-Ausztráliai államerdők 1881—82-diki évekről megjelent jelentéseinek főbb adatait. Érdekesekek a kiültetett csemeték mennyiségéről szóló adatok. Ugyanis összesen 189.700 darab csemete lett kiültetve a különböző erdőterületeken, ezen szám azonban a következő évben fagy és aszály által 112.000-re apadt le. Az ültetésnél különös figyelemben részesültek a Dél-Ausztráliában nagy fontossággal bíró Eucalyptus fák. Ugyanis a Bundaleer nevű erdőségben összesen 85 ezer db. Eucalyptus lett kiültetve. És pedig 33.000 Eucalyptus globulus (Blue Gum of Tasmania), 30.000 E. rostrata (Red. Gum), 12.000 E. corynocalyx (Sugar Gum,) 7000 E. leucoxylon (dél-ausztráliai Blue Gum); kisebb számmal lett kiültetve az E. marginata, E. siderophloia (Red Ironbark), E. cornuta (Yate). Az E. globulus nagyon sokat szenvedett a hidegtől, mely ezen időben (1881—82.) a rendesnél nagyobb volt s általában minden Eucalyptus fajnak többé kevésbé ártott.

Végre megemlékezik még a nyárfa új alkalmazási módjáról is. A rezgő nyárt (*Populus tremula*), mely eddig mint haszontalan alfa mindenütt kiirtatott s számos gyökéjhajtásai által terhessé vált, ujabban a svéd gyufák gyártásánál használják fel. A pomeraniai erdészeti társulat mult évi közgyűlése alkalmával meglátogatta a zarnowi gyufagyárat, mely tulajdonosának állítása szerint 40.000 köbláb nyárfát használ fel évenként. Eleinte nehézséggel járt a szükséges mennyiség beszerzése különösen az oroszországi épületfavám miatt.

(D.) A „*The Forestry*“ mult évi december havi száma a „Farmer“ után következő adatokat közli Európa erdősegeiről.

„Európa jólétét nagyrészen erdeinek köszönheti. Így Németország 34 millió acre erdősege évenként 10 millió font sterlinget hoz s mégis Németország épületfa bevitele több mint 2 millió tonnával mulja felül a kivitelt. Ausztria és Magyarország körülbelül 43 millió acerenyi erdővel bír. Olaszország, melynek 14 millió acerenyi erdeje van, a roszt utak miatt képtelen azokat értékesíteni. Ugyanilyen a helyzet Spanyolországban, a hol 8,500.000 acre erdősege van. Portugáliának csak 1,000.000 acerenyi erdeje van, de nagyon jól adja el épületfáját.

(—á—é—) A „*Centralblatt für das Gesammte Forstwesen*“ f. évi januárius havi füzeté a horvát-szlavon erdészeti egyesületnek

mult évi augusztus hó 12—15. napjain Zágrábban tartott VI. vándor-
gyűléséről hoz tudósítást, melyből az alábbiakat röviden közöljük:

Augusztus 12-én volt a külső tagoknak és vendégeknek fogadása. A következő napon, 13-án kezdődtek a tárgyalások a gazdasági egyesület új termében. A szokásos elnöki üdvözlés, s az egyesület mult évi működéséről tett jelentés után elhatározatott, hogy az egyesület jövőre (az eddigi horvát-szlavon helyett) „horvát erdészeti egyesület“ nevet fog viselni. A szakközlöny — „Sumarski list“ — szerkesztését Kesterčának tanárra bízták. Az egyesület 1883. évi költségvetése 3631 frt bevétel és 1811 frt kiadással jóváhagyott.

Ezután az igazgató-választmány újjavasztatása után megkezdődött az erdőtörvény-javaslatnak tárgyalása.

Ezen javaslat főbb pontjai következőkben foglalhatók össze:

Az országban létező összes erdők főfelügyeletét — tekintet nélkül a birtokviszonyokra — az országos kormány mint legfőbb erdészeti hatóság az e célból állítandó királyi erdőfelügyelőségek útján teljesíti.

A véderdők, valamint a nemzetgazdasági tekintetből beerdősítendő kopár-területek a kir. erdőfelügyelőségek által kijelöltetnek.

Véderdőkben tarvágást alkalmazni nem szabad, még kevésbé irtani; az irtás feltétlen erdőtalajon, s nevezetesen karst-területen, mely különösen szem előtt volt tartva, szintén tilos; a letarolt vagy irtott területek öt (a magyar erdőtörvény szerint 6) év alatt újra erdősítendők.

Az állam, a törvényhatóságok, a városok, az urbéri és vagyonszékegek, egyházi testületek, egyházi személyek, valamint az erdőbirtokosok általában kötelesek legkésőbbben három (a magyar erdőtörvény szerint 5) év alatt gazdasági üzemtervet készíttetni s erdejüket a szerint kezelteni; kötelesek továbbá megfelelő számú szakképzett erdőtisztet alkalmazni, és pedig a törvény életbelépésétől számítva legkésőbb hat hónap alatt.

A szóban levő javaslatban az erdőrendészeti áthágásokra a következő büntetések vannak megszabva.

Véderdőben vagy karst-területen eszközölt irtásért hektáronként 25 frt minimum; feltétlen erdőtalajon elkövetett irtásért, vagy véderdőben tarvágásért hektáronként 1 frt minimum. Az újra erdősítés elmulasztása a fennebb megjelölt erdőkben ugyanazon büntetéseket vonja maga után, mint a tarolás, illetőleg irtás. Erdőtisztek és erdőőrök alkalmazásának elmulasztása: 500 holdon aluli erdőbirtoknál 50-től 300 frttal, nagyobb erdőbirtoknál azonban 300 frttal s azonfelül büntettetik.

Az erdei lopás ugy tárgyalatik és büntettetik, mint a közönséges lopás.

Az elsőfoku erdőrendészeti hatóságot az erdőfelügyelőségek képezik; az erdőtörvény végrehajtásának közvetlen felügyelete is ezekre van bízva.

Az egész javaslat hat főrésze és 172 szakaszra van osztva, és pedig: Első rész, I. fejezet: általános határozatok (1—33. §.); II. fejezet: erdőrendészeti határozatok (34—41. §.); III. fejezet: erdőkezelés (42—55. §.); IV. fejezet: tűz- és rovarok által előidézett károsítások (56—70. §.); V. fejezet: hatóságok és azok illetékessége az erdőbirtokosok által saját erdeikben elkövetett erdőrendészeti áthágás eseteiben (71—75. §.). Második rész: Erdei kihágások. I. fejezet: általános határozatok (76—101. §.); II. fejezet: érték- és kármegtérítés és pénzbüntetés (102—112. §.); III. fejezet: erdei kártétel (113—128. §.). Harmadik rész: Illetékesség és eljárás erdei kihágások eseteiben (129—143. §.). Negyedik rész: Az erdei termékek szállítása. I. fejezet: szállítás szárazon (144—147. §.); II. fejezet: szállítás vizen (148—166. §.). Ötödik rész: Országos erdei alap (167—168. §.). Hatodik rész: Kopárterületek beerdősítése (169—172. §.).

A javaslat kidolgozásának alapjául szolgált: az országos kormány erdőtörvényjavaslata, mely az 1871. évben készült; továbbá: 1879. évi magyar erdőtörvény; jelenleg fennálló erdőtörvény; az osztrák erdőtörvényjavaslat és a vagonközségi 1880. évi erdőtörvény.

A tanácskozások két teljes napig szakadatlanul folytak ezen javaslat felett, végmegállapodás azonban nem jött létre, s így a javaslat végleges szövegezése az egyesület igazgató-választmányára bízott.

Az egyesület jelenlévő tagjai augusztus 15-én kirándulást tettek a „Sljeme“ nevű hegységbe, mely alkalommal egyszersmind Zágráb városának, valamint Kulmer grófnak erdeit is megszemléltek.

A horvát erdészeti egyesületnek tagjai 400-on felül vannak, s maga az egyesület egyike a legvirágzóbbaknak.

A legközelebbi köz- és vándorgyűlés a folyó 1883. évi augusztus hóban Eszéken fog megtartatni, mely alkalommal kirándulást is terveznek a Prandau-féle erdőbe.